

РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Стефан Христов Петранов**, заемащ длъжността “професор” в Стопанския факултет на СУ “Св. Климент Охридски”, ръководител на Катедра Икономика

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия) в СУ Св. Климент Охридски.

Автор на дисертационния труд: **Венцислав Николов Христов**

Тема на дисертационния труд: **Банково стрес-тестване: Ефективност на макропруденциалния стрес тест за оценка на банковата устойчивост**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед РД 38-33/11.01.2019 на Ректора на СУ Св. Климент Охридски.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът има магистърска степен по бизнес администрация от Свободния университет в Амстердам и понастоящем работи в Българската народна банка. Той се е обучавал по докторска програма към катедра Икономика на Стопанския факултет при СУ Св. Климент Охридски по професионално направление 3.8. Икономика (Политическа икономия) съгласно Заповед на Ректора на СУ РД 20-180/24.01.2014г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 01.02.2014г. - 01.08.2018г. и дисертантът е отчислен с право на защита със заповед на Ректора на СУ РД 20-1823/15.11.2018.

2. Обща характеристика и актуалност на представения дисертационен труд

Дисертационният труд съдържа заглавна страница; съдържание; списък с използвани съкращения; увод; изложение с пет глави; заключение - резюме на получените резултати; библиография и пет приложения, включващи информация, която допълва основния текст, като метаданни и индикатори за финансова стабилност, характеристики на

използваните данни, резултати от иконометрични тестове. Обемът е в размер общо на 268 стандартни машинописни страници.

Избраната тема определено е актуална, както в международен, така и във вътрешен план. Проблемите за анализиране и управление на рисковете в банковата система винаги са били важни, но разрастването на сектора, голямата му роля в националното стопанство, неговата глобализация и не на последно място ефектите от последната финансова криза допълнително поставят на дневен ред въпросите за устойчивостта на банковата система.

В международен план активно се работи по тези въпроси, като е ангажиран капацитета на регулаторни органи, банкови експерти, академични институции и международни финансови институции. Във вътрешен план темата също е особено важна, като се има предвид сравнително малкия национален опит в тази област от една страна и голямото значение на приемането на България в Евроразоната и Банковия съюз от друга страна.

Като цяло проблематиката на стрес-тестовете, като инструмент за анализ на устойчивостта на отделните банки и на банковата система като цяло, е в развитите и предложения туд прави голяма стъпка в тази насока за българската икономическа литература. Той дава изчерпателна картина на стрес-тестовете в исторически аспект, разглежда настоящото състояние на проблематиката и се фокусира върху макропруденциалните тестове.

3. Структура

Представеният труд има структура и съдържание, отговарящи на изискванията за дисертация. Той е в достатъчно голям обем и съдържа оригинални разработки на автора. От текста и от използваната библиография личи, че докторантът познава много добре релевантната икономическа литература (чуждестранна и българска) и има сериозни познания по изследвания въпрос. Използваната литература е внушителна - включва 198 източника, от които 25 на български език и 173 на английски език.

От текста личи още и че авторът е обвързан с практиката на разглежданата проблематика, което е предимство предвид естеството на разглежданите въпроси. Темата е разгледана изчерпателно, с широк обхват и с необходимата дълбочина и детайлност.

Като цяло работата е добре структурирана, подходът е от общата теория към методиката и конкретното приложение за изследване на устойчивостта на банковата система на България. Изложението е ясно, последователно и логически свързано между отделните части. Добро

впечатление прави и представянето на технически инструменти за стрес-тестове във формата на екселски таблици.

4. Съдържание на представения дисертационен труд

Преди да разгледа стрес-тестването в дълбочина, авторът представя в Глава Първа преглед на развитието на международните стандарти за управление на банковия риск – Базел I, II, III и IV. Това е логичен подход за един дисертационен труд. Разгледани са подробно инструментите за оценка на банковия риск, както на микро ниво, така и на макро ниво и се аргументира ролята и мястото на стрес-тестовите.

Втора глава вече е фокусирана върху стрес-тестването като аналитичен инструмент. В нея се проследява еволюцията му, като се набляга на периода след глобалната финансова криза от 2007-8г., когато интересът към този инструмент силно се повишава предвид възможността му да обхваща по-широк комплекс от рискови фактори и взаимодействията между тях.

След като са разгледани стрес-тестовите в по-широк контекст, в Глава Трета авторът стеснява дискусията и я насочва по-конкретно към макропруденциалните тестове, които са центърът на дисертационния труд. Тази глава, заедно със следващите я Четвърта и Пета глава представят по същество изследването на автора. В това поле дисертатът е съсредоточил максимални усилия и е отделил най-голямо внимание. В Глава Трета са разгледани теоретичните основи и методологическата рамка, коректно са анализирани предимствата, недостатъците и предизвикателствата на този подход. Глава Четвърта прави преглед на практиката в страните в Централна и Източна Европа в периода 2000-2014 година и в България през 2016 година. А Глава Пета излага логиката и резултатите от стрес-тестове за капиталова устойчивост и за ликвиден риск на консолидираната банкова система в България с нейните реални характеристики към настоящия момент. Тя, наред с приложените към нея екселски модели, показва и овладването на изследвания инструментариум на практическо ниво.

5. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд има приноси основно в научно-приложен план. Те са преди всичко в две направления. От една страна предложеният труд представлява един цялостен, добре структуриран и практически насочен материал в относително нова и важна област. Дискутиран е международният опит, добрите практики и резултатите от макропруденциални стрес-тестове в редица страни. От друга страна

авторът, прилагайки този апарат, е реализирал емпирично изследване на устойчивостта на банковия сектор в България, оценявайки го като стабилен към настоящия момент по отношение на системни рискове, на базата на подбраните критерии. За целите на това изследване авторът е конструирал и оценил иконометричен модел за необслужваните кредити, който и в контекста на изследването и сам по себе си също представлява определен интерес. Като цяло приемам приносите на автора, изложени в Приложение 5 на дисертационния труд.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Основните резултати от дисертационния труд са апробирани в научната общност чрез публикации в авторитетни икономически издания. В материалите по процедурата за защита са представени две публикации на Венцислав Христов. Това са една статия в сп. на УНСС Economic Alternatives (Bank Stress-Testing: Lessons from Central, Eastern and South Eastern European Countries) и една статия в поредицата на БНБ Discussion Papers (Macprudential Bank Stress-Testing – Theoretical Fundamentals, Framework and Chalanges. И в количествено и в качествено отношение, представените публикации отговарят на възприетите критерии за докторска дисертация, като особено тежи публикацията в изданието на БНБ, където е естествено да е съсредоточена сериозна и теоретична и практическа експертиза в тази сфера.

7. Оценка на автореферата

Авторефератът представя пълно и обективно съдържанието на дисертационния труд.

8. Критични бележки и препоръки

Имам една забележка, която има по-скоро технически характер. Става дума за необходимостта от по-прецизна терминология при тълкуването на резултатите от регресионния модел. Във втория параграф на стр. 200 на две места се разглежда влиянието на променливата HP , като влияние на текущата стойност на цените на жилищата върху необслужваните кредити. Това е неточност, тъй като променливата HP , която се визира, всъщност е размерът инфлацията на цените на жилищата, а не текущата стойност на цените. В този смисъл е и моята препъка – да се прави ясно терминологично разграничение между ценово равнище и изменение на ценовото равнище (инфлация).

9. Въпроси към дисертанта

За по-доброто изясняване на приложението и ефективността на макропруденциалните стрес тестове мисля, че ще е полезно авторът да отговори на следния въпрос:

Какви прилики и разлики може да се очаква да има при стрес-тестове на банковите системи от Централна и Югоизточна Европа от една страна и банковите системи на страните от Западна Европа?

10. Заключение

На базата на постигнатите резултати и изложените по-горе аргументи считам, че предложеният дисертационен труд на Венцислав Христов напълно отговаря на критериите и изискванията, залегнали в ПРАВИЛНИКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ. С настоящата рецензия изразявам моето **положително мнение** за присъждането на образователната и научна степен “доктор” на Венцислав Николов Христов.

19.02.2019/София

Подпис:

(Проф. д-р Стефан Петранов)